

PUPA

Latviešu valodas
aģentūra

LVA METODIKAS SKOLAS
IZDEVUMS LATVIEŠU VALODAS
SKOLOTĀJIEM DIASPORĀ

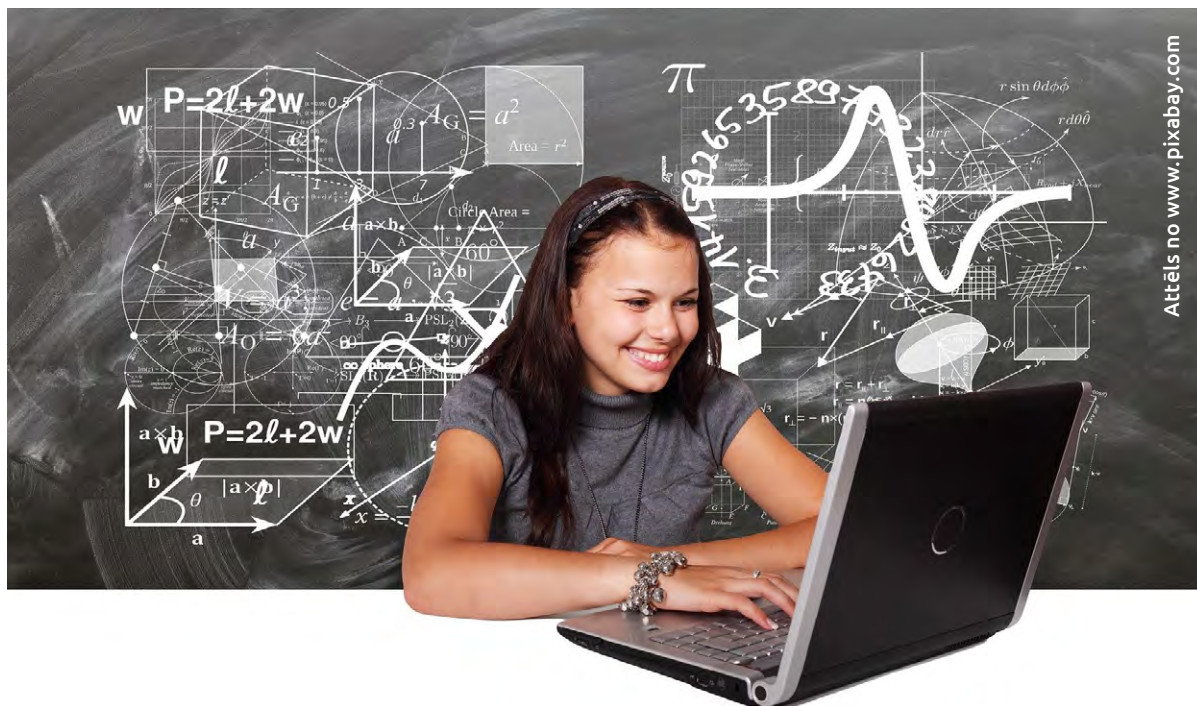
6/2019

CLIL JEB VALODAS UN SATURA INTEGRĒTA APGUVĒ KAS IR CLIL?

Integrācija, globalizācija un socializācija ir mūsdienu sabiedrības pamatnoteiksmes, no kurām izriet arī aktualitātes mūsdienu izglītībā – mācīšanās prasmju attīstība un mācību satura integrācija. Mūsdienu nepieciešamība ir divu vai pat trīs svešvalodu apguve līdzās dzimtajai valodai. Nepieciešamība apgūt vairākas valodas no agrīna vecuma minēta arī vairākos Eiropas Savienības un Latvijas Republikas dokumentos.

Ilgstoši Latvijas skolas mācību priekšmetus dalīja valodu priekšmetos un satura priekšmetos. Dominēja uzskats, ka valoda un tās kultūra ir tikai valodu stundu jautājums. Mūsdienās izpratne par valodu lomu skolēnu izglītībā ir padziļinājusies, un to apguve vairs nav tikai pašmērķis. Valoda tiek apgūta, lai skolēns to spētu kvalitatīvi izmantot ne tikai ikdienas komunikācijā, bet arī citu mācību priekšmetu apguvē.

CLIL ir saīsinājums no angļu valodas *Content and Language Integrated Learning*, kas latviešu valodā nozīmē **satura un valodas integrētu apguvi**. Pirmoreiz šo terminu 1994. gadā lietoja Deivids Maršs (*David Marsh*). CLIL pieeja balstās uz tēzi, ka, mācoties valodu, tiek apgūts arī kāds cits mācību priekšmets, un otrādi, – apgūstot noteiktu tematu, mācās arī valodu.

CLIL LATVIJĀ UN PASAULĒ

Latvijā CLIL pieeja ir attīstījusies bilingvālās izglītības paspārnē. Nepieciešamība pēc satura un valodas integrētas apguves ir radusies, pārejot uz daļējām vai pilnīgām mācībām latviešu valodā mazākumtautību skolās, jo, lai mācītu dažādus priekšmetus latviešu valodā, bija nepieciešama īpaša metodika. CLIL pieeju Latvijā ir aktīvi popularizējusi arī Britu padome, aktivizējot angļu valodas skolotāju interesi par šo pieeju.

Eiropā CLIL tiek uzskatīta par vienu no jaunākajām pieejām mācību satura plānošanā un tā apguves metodikā. Ja vēl pirms dažiem gadiem CLIL pieeja vairāk tika izmantota valodu (īpaši otrās valodas un citu svešvalodu) apguves procesā vai bilingvālās mācībās mazākumtautību izglītības programmās, tad šobrīd tās izmantošanas robežas ar katru gadu paplašinās.

Mācoties vienu valodu, ir vieglāk izprast otru, tādēļ CLIL pieeja ir īpaši aktuāla arī diasporas latviešu skolām. Mācot latviešu valodu latviešu nedēļas nogales skolā vai vasaras vidusskolā, nodarbībās valodas jautājumi lielākoties tiek saistīti ar kādu tematu, piemēram, vēsturi, ģeogrāfiju, dabu, tradīcijām vai mūziku, tādējādi latviešu valodu apgūstot vienlaikus ar kādas citas jomas saturu.

Tā kā diasporas skolu bērni ikdienā lieto divas vai pat vairākas valodas, viņiem ir iespēja salīdzināt gan vārdus, gan gramatiskās formas dažādās valodās. Varam apgalvot, ka **diasporas skolās gluži dabiski veidojas mācību vide, kurā līdzās pastāv vairākas valodas**, tādēļ valodas un satura integrēta apguve ir ļoti piemērota mācību pieeja.

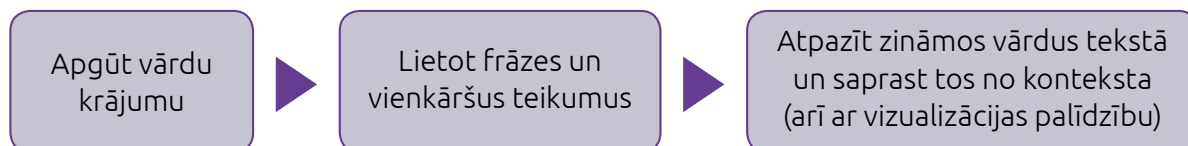
CLIL METODIKAS GALVENIE PRINCIPI

Mācību procesā vienlīdz svarīgs ir gan mācību saturs, gan valoda, tādēļ to integrēta apguve nodrošina mācību priekšmetā nepieciešamo zināšanu, prasmju, iemaņu apguvi un vienlaicīgi četru valodas pamatprasmju (klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas) attīstīšanu.

Valodas apguvi veicina iespēja valodu lietot dabiskā vidē. Un mācību priekšmeti, kas tiek apgūti, izmantojot izvēlēto valodu, rada šo dabisko vidi. Savukārt nepieciešamība valodu lietot rada motivāciju.

Attēls no www.pixabay.com

Strādājot ar CLIL pieeju, ir svarīgi:**Kas raksturo CLIL pieeju?**

- Valoda ir mērķis un vienlaikus rīks saziņai un kognitīvo prasmju attīstīšanai.
- Mācību saturs nosaka apgūstamo vielu.
- Saturs ir kā motivētājs valodas apguvei jeb valodas apguve dabiskā veidā.
- Satura apguve pēc principa: tik, cik nepieciešams, pirmajā valodā; tik, cik iespējams, otrajā valodā.
- Katrs skolotājs ir arī valodas skolotājs
- Skolotāju sadarbība (valodas skolotājs sadarbojas ar mācību priekšmeta skolotāju).
- Skolēnu sadarbība: pāru grupu darbs, komandas darbs, aktīva saziņa, mācīšanās darbībā.
- Daudzveidīgas, uz sadarbību vērstas metodes visu valodas kompetenču pilnveidei.
- IT resursu izmantošana.

CLIL īpaši akcentē valodas nozīmi domāšanas prasmju attīstīšanā. Valoda palīdz apstrādāt informāciju, padziļināt mācību satura izpratni un konstruēt zināšanas. Mācību procesa laikā valoda var būt gan mērķis, gan instruments, gan saziņas rīks.

CLIL NODARBĪBU PLĀNOŠANA

CLIL pieeju raksturo holistisks jeb vienots, integrēts skatījums pasaules izzināšanai (starp-priekšmetu saikne). Tāpēc, plānojot CLIL nodarbības, skolotājam ir jāparedz:

- sasniedzamos rezultātus mācību priekšmeta satura jomā;
- sasniedzamos rezultātus valodas apguvē;
- apgūstamās mācību un sadarbības prasmes;
- izmantojamās mācību materiālus;
- pārbaudes formas;
- ar kādiem citiem mācību priekšmetiem mācību saturs būtu sasaistāms.

CLIL plānošanas veidlapas paraugs pieejams 1. pielikumā.

INTERAKTĪVI MĀCĪBU LĪDZEKĻI MĀCĪBU SATURA UN VALODAS APGUVI

ESF projektā Nr.8.3.1.1/16 „Kompetenču pieeja mācību saturā” Latviešu valodas aģentūra (LVA) ir izstrādājusi sešus digitālus mācību materiālus dažādu mācību priekšmetu satura un valodu (angļu, vācu) integrētai apguvei. Šie CLIL materiāli 1.–9. klasei un vidusskolai ir veidoti kā papildmateriāls mācību priekšmetos darbam stundās un individuāli.

Mācību materiāli veidoti, lai sekmētu uz kritisko domāšanu balstītu mācību priekšmetu satura apguvi, pilnveidotu valodu prasmi, attīstītu radošumu, kā arī pilnveidotu mācīšanās, sadarbības un līdzdalības kompetences. Šie CLIL mācību materiāli ir interaktīvi un pieejami tiešsaistē, tie veidoti atbilstoši mācību priekšmetu saturam:

- **sākumskolā** – lai pilnveidotu satura izpratni, iepazītu attiecīgā satura leksiku angļu un vācu valodā, veidotu izpratni par informācijas iegūvi dažādās valodās, kā arī attīstītu mācīšanās prasmes;
- **pamatskolā** – lai padziļinātu satura izpratni un attīstītu prasmi strādāt ar tekstu dažādās valodās;
- **vidusskolā** – lai pilnveidotu informācijas iegūšanas un lasīšanas prasmes.

Šie interaktīvie LVA mācību materiāli palīdz apgūt mācību priekšmeta saturu, terminus, bagātina vārdu krājumu, sniedz vizuālo informāciju un mudina meklēt informāciju dažādās valodās.

Es pasaulē. Sociālās zinības sākumskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

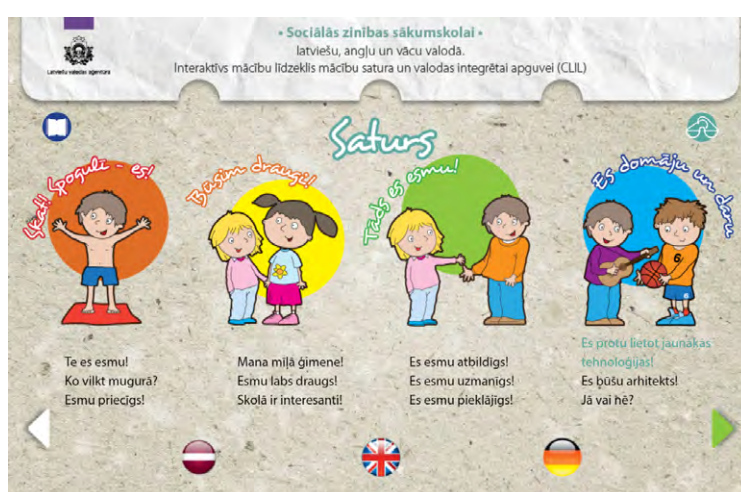
Mērķauditorija: 1.–3. klašu skolēni, arī pirmsskolas skolēni.

Tēma: Es pasaulē.

Temati:

1. Skat! Spoguļi – es!
2. Būsim draugi!
3. Tāds es esmu!
4. Es domāju un daru.

Mācību materiālā iekļauts arī metodiskais pielikums un vārdnīca.

Pieejams: http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Socialas_zinibas_1-3_klase/index.html

Dabaszinības sākumskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

Mērķauditorija: 1.–3. klašu skolēni, arī pirmsskolas skolēni.

Tēma: Vielas un materiāli.

Temati:

1. Vielas, to īpašības.
2. Mērvienības un mērierīces.
3. Priekšmeti un materiāli.
4. Atkritumi.

Metodiskajā materiālā skolotājiem ievietotas arī saites uz tīmeklī atrodamajiem materiāliem, kā arī eksperimentu apraksti. Pieejama arī vārdnīca.

Pieejams: http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html

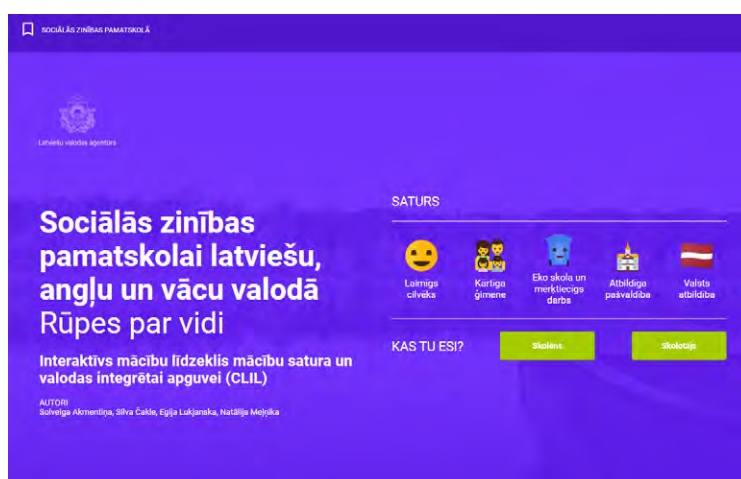
Sociālās zinības pamatskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

Mērķauditorija: 7.–9. klašu skolēni.

Tēma: Rūpes par vidi.

Temati:

1. Laimīgs cilvēks.
2. Kārtīga ģimene.
3. Ekoskola un mērķtiecīgs darbs.
4. Atbildīga pašvaldība.
5. Valsts atbildība.

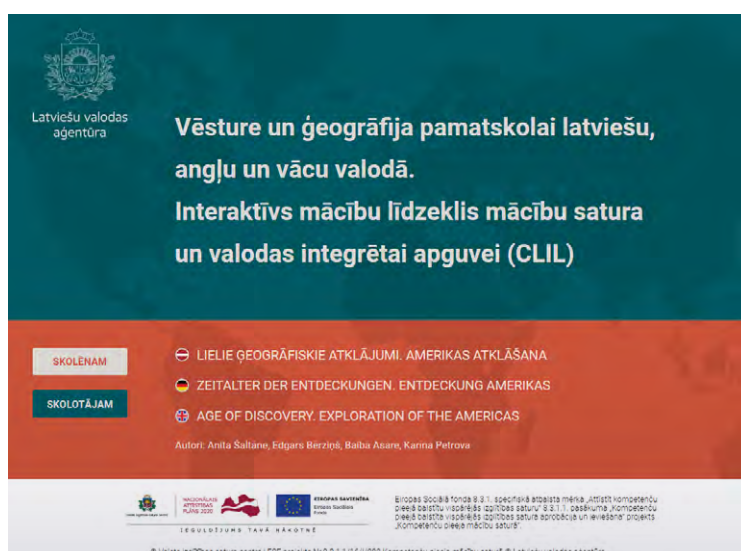
Pieejams: <https://valoda.lv/games/CLIL-socialajas-zinibas/>

Vēsture un ģeogrāfija pamatskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

Mērķauditorija: 7.–9. klašu skolēni.

Tēma: Lielie ģeogrāfiskie atklājumi. Amerikas atklāšana.

Mācību līdzeklis ir veidots tā, lai skolēniem veidotos kopvesels redzējums par laiku, kad eiropieši bija gatavi kuģot pāri okeāniem un atklāt pārējo pasauli.

Pieejams: <https://valoda.lv/games/CLIL-geo-pamatskolai/>

Ģeogrāfija vidusskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

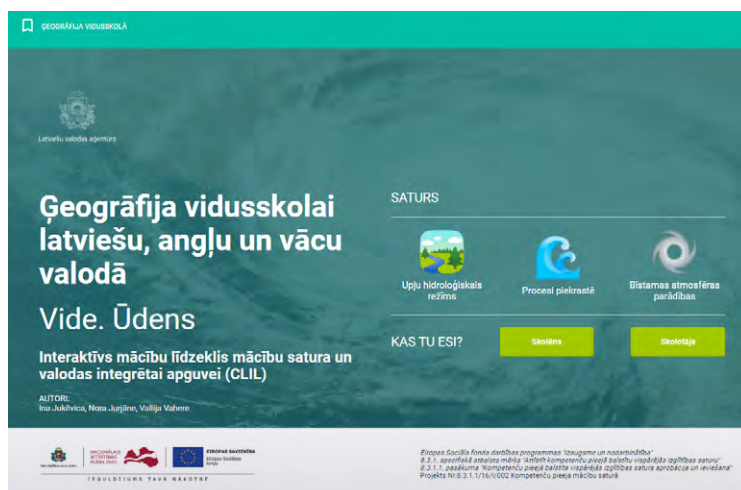
Mērķauditorija:
10.–12. klašu skolēni.

Tēma: Vide. Ūdens.

Temati:

1. Upju hidroloģiskais režīms.
2. Procesi piekrastē.
3. Bīstamas atmosfēras parādības.

Mācību materiāls mudina izmantot arī digitālās vārdnīcas un kartes.

Pieejams: <https://valoda.lv/games/CLIL-geo-vidusskolai/>

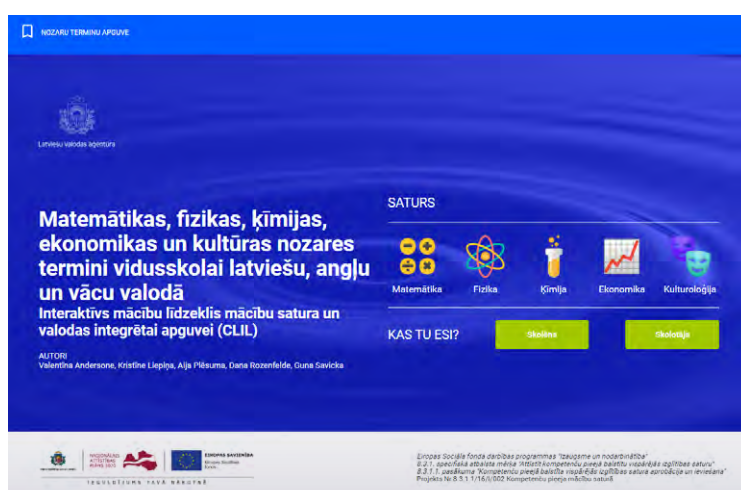
Termini vidusskolai latviešu, angļu un vācu valodā.

Mācību priekšmeti:

1. Matemātika.
2. Fizika.
3. Ķīmija.
4. Ekonomika.
5. Kulturoloģija.

Mērķauditorija:
10.–12. klašu skolēni.

Materiāls paredzēts, lai papildinātu, nostiprinātu, vai atkārtotu jau esošās zināšanas par jēdzieniem, kuri var tikt lietoti ikdienas situācijās saistībā ar konkrēto mācību priekšmetu.

Pieejams: <https://valoda.lv/games/CLIL-terminu-apguve/>

JAUNUMI

Digitālo resursu krātuve vietnē [Iva.classflow.lv](https://iva.classflow.lv)

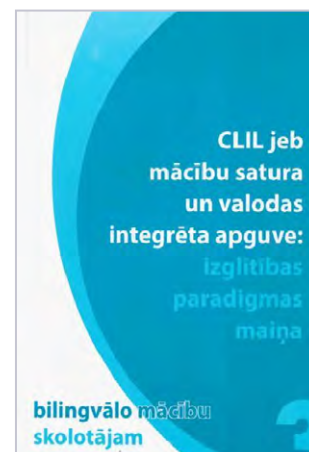
Mācību materiālu krājumu vietnē ievietoti jauni materiāli nodarbībām par tēmu „Latvija”. Ja vēl neesat reģistrēti un vēlaties iegūt piekļuvi ievietotajiem materiāliem, lūdzu, rakstiet metodiķei Lindai Krastiņai uz e-pastu: pupa.metodikasskola@gmail.com. Mēs jūs reģistrēsim un izveidosim lietotāja kontu.

LITERATŪRA SKOLOTĀJIEM

LVA metodisko rakstu krājums „**CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: izglītības paradigmas maiņa**” (2015), aplūko *CLIL* metodiku, tās izmantošanas pieredzi un nākotnes perspektīvas Latvijā.

Krājuma mērķis ir padziļināt skolotāju un citu interesentu izpratni par *CLIL* pieejas būtību, rosināt saskatīt saskarpunktus starp šo pieeju un bilingvālās izglītības metodiku, aicināt un iedrošināt skolotājus izmantot idejas arī sava mācību priekšmeta bilingvālā vai multilingvālā mācīšanā.

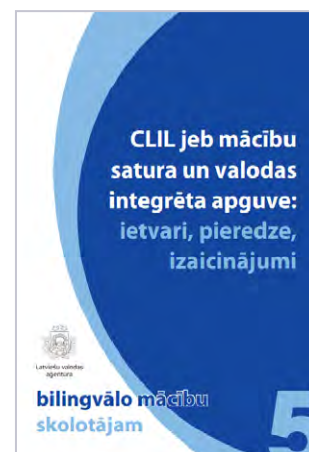
Krājums pieejams arī elektroniski: <http://maciunmacies.valoda.lv/clil#tab2>

Drīzumā

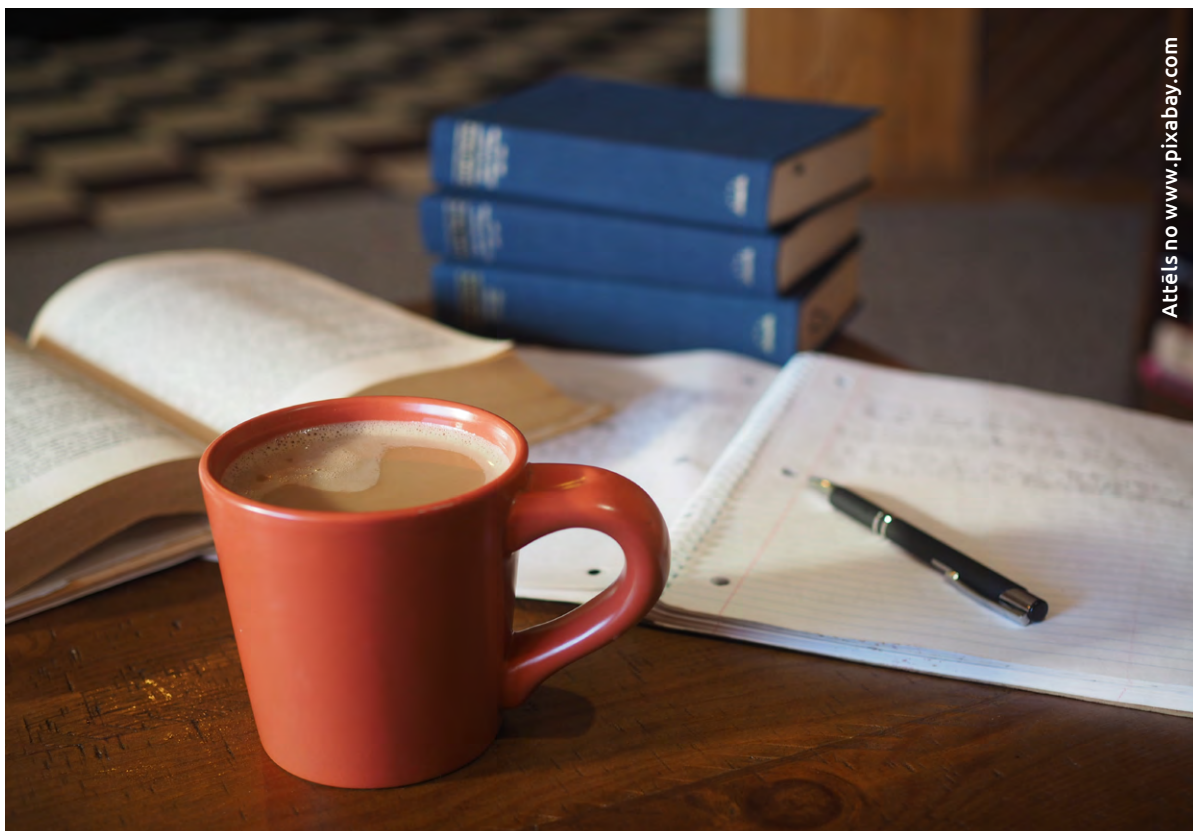
Pavisam drīz klajā nāks LVA jaunākais metodisko rakstu krājums „**Mācību satura un valodas integrēta apguve – CLIL: ietvari, pieredze, izaicinājumi**” (2019), kas būs turpinājums 2015. gadā izdotajam izdevumam „*CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: izglītības paradigmas maiņa*”.

Šajā krājumā būs apkopota ne tikai Latvijas, bet arī citu valstu pedagogu pieredze darbā ar *CLIL* mācību pieeju. Raksti sniegs ieskatu *CLIL* metodikas pamatlicēju uzskatos par saiknēm starp dzimtajās valodas, svešvalodas, mācību priekšmeta un starpkultūru kompetences apguvi, *CLIL* un multimaņu metodes, spēļu un rotaļu mijiedarbi, kā arī *CLIL* saistību ar izglītības politiku un internacionalizāciju.

IZMANTOTIE RESURSI

1. *CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: izglītības paradigmas maiņa. Populār-zinātnisku rakstu krājums. Nr. 3.* Atb. red. Lazdiņa, S. Rīga: LVA, 2015.
2. Moe, E., Härmälä, M., Kristmanson, P. L., Pascoal, J., Ramoniené, M. *Language Skills for Successful Subject Learning. CEFR-linked Descriptors for Mathematics and History/Civics.* European Centre for Modern Languages of the Council of Europe, 2015.
Pieejams: https://www.ecml.at/Portals/1/mtp4/language_descriptors/documents/language-descriptors-EN.pdf.

Attēls no www.pixabay.com

MĀJASDARBS

Pārskatiet LVA izstrādātos digitālos mācību materiālus dažādu mācību priekšmetu satura un valodu (angļu, vācu) integrētai apguvei (<https://mape.skola2030.lv/profile/1283>).

Izvēlieties vienu no šiem materiāliem, kas atbilst jūsu skolas bērnu vecumposmam. Pārdomājiet, kā jūs šo mācību materiālu varētu izmantot savās nodarbībās. Izvēlieties vienu vai vairākus no materiālā piedāvātajiem uzdevumiem. Izveidojiet plānu nodarbībai, kurā izmantosiet šos uzdevumus.

Mājasdarbu, atsauksmes par šo izdevumu un ierosinājumus, lūdzu, sūtiet metodiķei Lindai Krastiņai uz e-pastu: pupa.metodikasskola@gmail.com **līdz 6. decembrim!**

Izdevumu veidoja:

Linda Krastiņa
Aija Otomere
Vineta Vaivade
Liene Valdmane

www.maciummacies.lv
www.facebook.com/LVAdiaspora/

CLIL NODARBĪBAS PLĀNOŠANAS VEIDLAPA

Tēma:

Stundu plānojums:

1. stunda
2. stunda
3. stunda
-
-

Mācību priekšmeta saturs:

Starppriekšmetu saikne:

Sasniedzamais rezultāts	Mācību priekšmets	
	Valoda	
	Mācību un sadarbības prasmes	
Izmantojamie mācību materiāli		
Vērtēšana, atgriezeniskā saite		